

Brusel 26. února 2025
(OR. en)

6350/25

SOC 80
EMPL 54
AG 18
COH 5
SAN 58

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Evropský semestr 2025: výzvy spojené se „stříbrnou transformací“ – pobídky a systémová řešení pro podporu dobrovolné delší profesní činnosti starších osob – politická rozprava

S ohledem na politickou rozpravu na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) dne 10. března 2025 naleznou delegace v příloze poznámku předsednictví pro řízení rozpravy na výše uvedené téma.

V současné době starší lidé často čelí vysokému riziku chudoby, přičemž jejich pokračující přínos pro hospodářství a společnost není plně uznáván. Podceňování nebo dokonce i diskriminace či vyloučení znesnadňuje život mnoha starším lidem.

Ačkoli se míra aktivity a zaměstnanosti osob ve věku 55 až 64 let od roku 2009 zvýšila, ve srovnání s pracovníky v nejproduktivnějším věku je stále výrazně nižší, a to zejména u starších žen, což naznačuje, že stále existuje nevyužitý potenciál pro další aktivaci. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (12 měsíců nebo více) je rovněž mnohem vyšší u starších pracovníků než u jiných věkových skupin. Aktivace starších osob může pomoci zmírnit nepříznivé dopady stárnutí populace na pracovní sílu EU a očekávaný nárůst nedostatku dovedností a pracovních sil. K řešení konkrétních překážek zaměstnanosti, jimž starší lidé čelí, jako je diskriminace na základě věku při přijímání do zaměstnání, jsou zapotřebí cílené politiky. Politiky zaměstnanosti se obvykle zaměřují především na dospělé v produktivním věku, což omezuje přístup k pracovním příležitostem nebo ke vzdělávání a odborné přípravě dospělých osobám v důchodovém věku. Kromě toho omezená dostupnost pečovatelských služeb vede k větší zátěži starších žen, které na sebe v této souvislosti přebírají neformální pečovatelské povinnosti, což má negativní dopad na jejich účast na trhu práce.

Jako cesta k řešení situace stárnoucí pracovní síly jsou často vnímány digitální technologie. Možná však lze učinit více pro zajištění nezbytných digitálních dovedností, jakož i přístupnosti, cenové a všeobecné dostupnosti nových technologií, s čímž se pojí řada problémů, včetně jasného rizika vyloučení některých lidí.

Kromě specifických služeb pro starší osoby, jako je dlouhodobá péče, je pro snížení zranitelnosti a na podporu jejich začleňování nezbytné, aby tyto osoby měly rovný přístup k běžným službám. Stárnutí je stále z velké části vnímáno z pohledu nákladů, a nikoli tak, že zvýšenou dlouhověkost lze využít jako příležitost, a v agendě většiny vlád má nízkou prioritu.

Vnitrostátní politiky by měly začlenit problematiku stárnutí a vhodné podpůrné mechanismy pro starší osoby do sociálního a ekonomického plánování. Politiky v oblasti zaměstnanosti, pracovních podmínek, zdraví, dopravy, bydlení a sociálního zabezpečení by měly zohledňovat potřeby starších osob. Tyto odvětvové cíle by měly být rovněž začleněny do širších sociálních strategií.

Důchodové systémy mohou také usnadnit delší pracovní život, zejména tím, že jednotlivcům umožní kombinovat důchod s pokračující profesní činností nebo tím, že zvýší pobídky k širší účasti. Mezi faktory, které je třeba zohlednit, patří spravedlivé zacházení s pracovníky, kteří vstupují na trh práce předčasně, nebo s pracovníky zaměstnanými na fyzicky náročných nebo nebezpečných pracovních místech nebo kombinování pracovních povinností s rodinnými a pečovatelskými povinnostmi, potřeba zachovat příležitosti k přerozdělení mezi příjmovými skupinami a ochrana přerušování kariéry.

Na úrovni EU se ve všech závěrech Rady o začleňování problematiky stárnutí do veřejných politik, Akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv a Evropské strategii v oblasti péče zdůrazňuje, že je důležité zajistit, aby starší pracovníci a starší lidé byli i nadále aktivně zapojeni do trhu práce a širší společnosti. Komise stanovila cíl, aby do roku 2030 bylo zaměstnáno 78 % Evropanů, což má zvýšit sociální konvergenci a vybudovat silnější sociální Evropu. Mnohé ze zásad evropského pilíře sociálních práv jsou relevantní pro aktivní a zdravé stárnutí – od přístupu ke vzdělání a celoživotnímu učení a rovných příležitostí, příjmů a důchodů až po dlouhodobou a zdravotní péči nebo spravedlivé pracovní podmínky. Pro realizaci uvedeného cíle bude třeba, aby EU a její členské státy i nadále investovaly do kvalitních a inkluzivních pracovních míst a pracovních podmínek pro všechny, včetně starších pracovníků.

Akční plán pilíře se promítl do značného počtu a rozsahu iniciativ předložených Evropskou komisí v sociální oblasti, z nichž mnohé mají na starší osoby přímý dopad. Agenda dovedností pro Evropu zahrnuje opatření, jejichž cílem je zajistit, aby možnosti odborné přípravy byly flexibilnější a vhodnější pro stárnoucí společnost z celoživotní perspektivy. Předvídání a řízení změn v kontextu stárnoucí společnosti je rovněž jednou z priorit Strategického rámce EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027.

Demografické změny před nás kladou nové výzvy a vyžadují mimo jiné delší pracovní život. Politická reakce na tyto výzvy musí vzít v potaz nespokojenost veřejnosti s návrhy na zvýšení věku odchodu do důchodu a hledat způsoby, jak tedy pozitivně stimulovat dobrovolnou činnost na trhu práce. Zaprvé je nutné odstranit překážky, s nimiž se v současné době potýkají starší pracovníci, aby zůstali na trhu práce, a nabídnout na míru uzpůsobená řešení, která zajistí vysokou kvalitu pracovního života. Členské státy i evropské orgány musí zaujmout přístup, který bude odrážet realitu životního cyklu a dopad zaměstnanosti na život jednotlivce a plně využívat potenciál a zkušenosti starších lidí na trhu práce i ve společnosti. Některá z navrhovaných opatření se ubírají správným směrem, například silné zaměření na celoživotní učení.

Vzhledem k různorodosti trhu práce, včetně rozmanitosti odvětví, povolání, typů pracovních míst a smluv, bychom měli určit politiky a postupy k posílení postavení starších pracovníků.

Mnohé z veřejných politik, které mohou přispět k posílení postavení starších osob, spadají především do pravomoci členských států, stárnutí obyvatelstva má ale značný dopad na nabídku pracovních sil a dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Jedná se tedy o výzvu, na kterou je třeba se zaměřit při koordinaci hospodářských politik a politik zaměstnanosti v rámci evropského semestru. V této souvislosti je důležité zaujmout holistický přístup a přikládat stejnou váhu politikám, které podporují aktivní stárnutí, dobrovolné prodloužení pracovního života a posílení postavení starších lidí ve společnosti.

V posledních letech prošla EU zásadními změnami a přizpůsobila své politické priority výzvám, které nás čekají. EU je odhodlána zajistit svou udržitelnou prosperitu a konkurenceschopnost a zároveň posilovat sociálně tržní hospodářství a chránit svou svrchovanost, hospodářskou bezpečnost a globální vliv.

Jako ústřední mechanismus pro koordinaci hospodářských politik a politik zaměstnanosti členských států poskytuje evropský semestr rámec pro provádění nezbytných investic a reforem. Evropský semestr bude i nadále poukazovat na socioekonomické výzvy a poskytovat pokyny k opatřením potřebným k jejich řešení, aby se podařilo zlepšit konkurenceschopnost, udržitelnost a sociální spravedlnost EU.

Cílem evropského semestru 2025 je prosazováním pokroku na cestě k zelené, digitální, inkluzivní a odolné ekonomice zvýšit konkurenceschopnost a odolnost EU, aby obstála i v budoucnu.

V rámci semestru se dosud analyzovaly výzvy související se stárnutím obyvatelstva a v některých ohledech také potenciál starších pracovníků, doporučovalo se více odborné přípravy a vytváření pracovních míst v odvětví zdravotní a dlouhodobé péče, což je nezbytné s ohledem na rostoucí poptávku po pečovatelských službách v souvislosti se stárnutím obyvatelstva, a rovněž se zkoumal význam integrace starších pracovníků na trhu práce, aby bylo možné reagovat na nedostatek dovedností a pracovních sil. V rámci semestru by však mohl být kladen větší důraz na starší osoby jakožto zdroj pracovní síly s dovednostmi, zkušenostmi a potenciálem nebo na zlepšování zdraví nebo prodlužování střední délky života prožité ve zdraví. Měla by být zohledněna nízká míra zaměstnanosti starších osob na trhu práce a její příčina.

S ohledem na Evropskou strategii v oblasti péče (2022) a doporučení Rady o přístupu k cenově dostupné vysoce kvalitní dlouhodobé péči (2023), které potvrzuje úlohu evropského semestru při plnění této strategie, se domníváme, že by pozornost měla být věnována politikám v oblasti zdraví a dlouhodobé péče z pohledu pacienta. Semestr by měl rovněž nadále zohledňovat míru chudoby a sociálního vyloučení starších osob, zejména u starších žen, na úrovni EU. V oblasti celoživotního učení a dovedností lze zmínit nízkou účast starších osob na vzdělávání dospělých.

Pokud je naším cílem zvýšit úsilí o podporu odolné ekonomiky a sociálního začleňování, musíme zvážit, jakým způsobem chceme v rámci evropského semestru analyzovat veřejné politiky v oblasti stárnutí obecně, a zejména pozitivní pobídky pro delší pracovní život, a v souladu s tím i formulovat doporučení určená členským státům.

V této souvislosti se ministři vyzývají, aby se vyjádřili k těmto otázkám:

- 1) *Jaké politické pobídky na podporu delšího pracovního života využívá vaše země?*
 - 2) *Domníváte se, že evropský semestr již věnuje dostatečnou pozornost výzvám a příležitostem souvisejícím se stárnutím, nebo že by některým z nich měla být věnována větší pozornost, a v takovém případě kterým?*
-